

მეცნიერება

საყოველ-კვირბო ლიტერატურული და მსატკობითი გაზეთი.

25 მაისი

გ ა მ რ ი ც ე მ ა

№ 21

კ ვ ი რ ა მ ბ ი თ

1885 წელსა.

ესაი „თეატრი“-ს წლით სუთი (5) მსკითი, ნახევარ წლით სკი (3) მსკითი, სხვა ვადით სკდის მო-
წერა არ მიადება. ცალკე ნომერი „თეატრი“-სა დცხს სკპი შკურა. სკდის მოწერა მიიღება: თბცდისში
„თეატრი“-ს რედაქციაში და ქუთაისში შ. შილაძეების წიგნის მდარსიში. კარგუ მცხეკუბითოვცს ადრესი:
Тифлисъ. Въ редакцію „Театръ“.

ახალი ამბები

◆ ამ ქამად მბილისში ორი ახალი წიგნი გამოვიდა 1) აარიფმეტიკული ამოცანები შედგენილი რ. ჯაჯანაშვილისაგან 2) სამწობლო ენის შესახებ ელემენტარული მეთოდური სახელმძღვანელო, პირველ დაწყებითი სკოლებში სახმარებლად, შედგენილი ალექ. ნათაძისაგან.

◆ ამ ორი დღის წინეთ, იარმუკის ახლო მახლო, ერთი მათხოვარი დადიოდა. ეს მათხოვარი შესულა ერთ სახლის ეზოში, ეზოდამ ერთი ოთახის კარს მიახლოვებია და უნახავს, რომ ოთახში არავინ არის, შესულა შიგა და კვლიდამ ოქროს საათი ჩამოუღია და წასულა. გუშინწინ ამ საათის პატრონი თავ გადაგლეჯით ეძებდა ამ მათხოვარს და პოლიციაშიაც წაიდა შესატყობინებლად, მაგრამ ვინ იცის და ან ეილა იპოვნის მას.

რა უყოს კაცმა და როგორ განიკითხოს ეს ქურდი მათხოვრები?

◆ მზადდება აქ ქამად და საზაფხულოთ უკვე ცალკე წიგნად გამოიცემა—მეფის თეიმურაზ (1605—1663) პირველის ლექსები.

◆ თეილისის სამღვდლოებას განუზრახავს, რომ აღრინდელის საქართველოს ეგზარხოსის და აწ

მოსკოვის მიტროპოლიტის იოანიკეს ოცდა ხუთის წლის ეპისკოპოზობის მოქმედების სახსოვრად იღვესასწაულონ.

◆ აღრინდელ ყურნალ «ციცკარის» თანამშრომელს ბ. ლაერენტი არდაზიანს (ასოლომონ ისაკისძე მეჯღანუაშვილის) დამწერი) რუსულის ენიდამ ქართულს ენაზე გადმოუთარგმნია გამოჩენილის ერნესტ რენანის თხუზულების პასუხი. ეს პასუხი დაწერილია დეკანოზის მლადიმერისაგან. კარგა ვრცელი წიგნია. ეს ხელთნაწერი ქართულს ენაზე დაუბეჭდავი დაჩენილა. რუსულს ენაზე თეილისშიაც იყიდება და ღირს 2 მა 50 კ.

◆ ჩვენ შევიტყეთ, რომ მბილისში ერთ ამერიკელ ნემენც მოგზაურს გამოუვიდა და ერთის ქართველი პირისთვის რამდენიმე ქართული ძველი წიგნების შოვნა დაუვალებია. ამ წიგნებში ჩამოთვლილი ვახუშტის და ბაქრაძის გამოცემა 1741 წ. ეახტანგ მეფის გამოცემული «ვეფხვის ტყაოსანი» 1811 წ. საბა ორბელიანის ლექსიკონი, ანტონ კათალიკოზის ვრცელი ხელთნაწერი გრამატიკა და თითო ეგზემპლარი ყველა იმ წიგნებისა, რაც კი მეთვრამეტე საუკუნეში დაუბეჭდილთ საქართველოში

◆ ამ მოკლე ხანში, მიმირხანშურიდამ ჩამოვიდა, ქართველი მოგზაურ-ფოტოგრაფი ბ. როინშვილი და დიდი ძალი საარხეოლოგო ძველი ნივთები და სურათები ჩამოიტანა

სსჯას ასწავლიდა, მაგრამ თვით გიგამ დაჯარგა ჭკუაო, ბაყაყთა უუეს ევირილმა, ჭაბუში ჩაიტყუაო.

თეატრის მუშა

ო, გაზაფხულა! ეოველის სულისა დამატებულა; თუ ამ დროს მოკვდე, გეჭვი— არ დამინანო მშობელა!

ტრემლის მაგიერ, მეფრქვიე წვიმაო, ტათა შობილო, თვალთ დამისუტე სიკვდილს წინ, არ დამინანო დობილო!

ზაყელა
2003

შმრცხვენილი ოჯახი
(დასასირული *)

სურათი ჟეაფილის ცხოვრებიდან

(ეუძღენი გ. ბ...ძეს)

იგას მოუნდა სეირი, ერთ გაზაფხულის დილასა; სოფლისა თავში გავიდა, მიადგა ჭაღის პირსა.

ნახა ბაყაყნი ჭაბუში, რის ყაყანებდნენ სშირსადა, დადგა და ტქერა დაუწოთ რაღაც გასაყვირსადა.

სთქვა, რომ, ამ წყეულ ბაყაყებს არც ერთს არა აქვთ ჭკუაო, არ კადრულობენ წინა წვერს, ჭკვირთან უუვა უუვაო!

შესძას: მე თქვენ გასწავლით გალობასა და მღერასო, დაგიტყუო მშრალზედ, გამოგერთ, ვაი თქვენ ბედის წერასო!

ღამე კარგა ხანი იყო გასული; მთვარის მკრთალ ნათელს სამურათ გაჰქონდა კაშკაში და აუარებელი ვარსკვლავები, თავისუფლათ დანაეარლობდნენ ლურჯათ შეფერილ ცაზედა. მთელს არე-მარეს არაერთარი ხმა არსაიდგან გაისმოდა. ამ საუტხოვეო და კაცის მომაჯადოებელ ღამეს, თითქო სოფელიც მოეჯადოებინა და ტკბილათ ჩასძინებოდა დალილი-დაქანცულ მშრომელთა და არავინ აფრთხობდა მათ მყუდრო ძილსა. სამურთა ეს დრო სოფელში! რალაც საიდუმლო მყუდროება, სიჩუმე და მხოლოთ სიჩუმე ჰსუფევს ამ დროს სოფლათა და დღის მზისაგან გაღვიძებული სიცოცხლე, ეხლა ტკბილ მყუდროებას მიცემული, ათას გვარი ხმა ჰაერში შეწყვეტასთან, მზის ჩასვლასთან ჩაუტანია და ძალზედ მცემი გრძნეული სიცოცხლის ძარღვსაც კი, გვეგონებათ შეუყენებია თავისი მოძრაობა და დალილი მშრომელთან ისიც მისცემია მყუდრო განსვენებასაო.

აი ეს საუტხოვეო დრო იყო, როდესაც ყველგან შეუმჩნეველი მიტრია, კეთილაშვილის სახლისკენ მიმავალი ვიწრო ორ-ლობეში, აჩრდილივით მიიპარებოდა. მიტრია თითქო არ ენდობოდა ამ მოჯადოებულ ღამეს და აქვთ იქით აცეცებდა თვალებს, ხომ არ მიყურებენ ეინმე არა სასურველი თვალებით... მიტრია თან-დი-თან უახლოვდებოდა კეთილაშვილის

*) იხილე „თეატრი“ № 20.

სახლსა, ცოტა ხანიც და ავერ წაავლო ხელი პატარა წწულის კარებს, რომელიც მაშინათვე გაიღო და მიტრია სიფრთხილით შესდგა ფეხი ბაღჩაში. კვალათ მყუდროება, კვალათ უდაბნოს მსგავსი სიჩუმე, მხოლოდ მიტრიას გულის ცემა და სინარულისაგან აღვლევებული სუნთქვა მოისმოდა მთელს არე მარეშია.

— მიტრია, შენა ხარ? ციურ ზარსებით ვაისმა ლიზას ხმა.

— მე ვარ, ჩემო ლიზავ... და ელვაზედ უსწრაფეს გადენიენენ ერთმანეთსა.

ღიღინას იყენენ ამ სანატრელ მდგომარებაში; ღიღინასა სტკებოდნენ იმ სიამოვნების ნექტარით, რომლითაც მათი ტუჩები ერთმანეთს საკმაოდ ასაზრდოებდნენ. მიტრია აღარ აშორებდა პირს ლიზას ალისფერ ტუჩებსა; მიტრია ჰგონობდა რომ იმის მამრადამა სულმა სულ სხვა ჰაერით დაიწყო სუნთქვა და ეს არა ჩუქულებრივი ჰაერი იყო კიდევ ლიზას ის ნაზი სუნთქვა, რომელიც მიტრიას მერღვედ თავისუფლათ მინდობილი სიამოვნებითა ჰსუნთქვდა. მიტრია ამ დროს სრულებით ბედნიერთა ჰრაცხავდა თავის თავსა; მხოლოდ ესლა აღარა ჰგონობდა, არც თავის მწუხარებას, არც სხვა იმ ათას გვარ სევდებსა, რომელნიც აქამდისინ სრულებით დამონავებულს, დატყვევებულს ატარებდნენ მიტრიას საბრალლო გულსა... მიტრიამ იპოვა ძალა, რომლითაც ერთ წამს მინც უკუყრიდა ესოდენ თავის სევდა მწუხარებას და ეს შემოქმედი ძალა კიდევ იყო ლიზა—ლიზა თავის გამომეტყველო თვალებით და იმ მშვენიერ ალისფერ ტუჩებით, რომელნიც ყოველთვისინ ზედ კოცნას იწვევდნენ. ერთი სიტყვით, მიტრია, ზღაპრული ბედნიერი იყო! ისინი ჩამოსხდნენ იქვე ღობის მახლობლათ და გაუმძღარის სიამოვნებით ჩასტკეროდნენ ერთმანეთს თვალმზია.

— ოხ, ლიზავ, რომ იცოდე როგორ მიყვარხარ და რომ იცოდე რა შემძლებელი ძალა ხარ ჩემის ბედ-უბედობისა, ჩემის მომავალ ცხოვრებისა... და კვალათ თავისკენ მიიზიდა ლიზას სიამოვნებისაგან წითლათ ატყევილი ღოჭები.

— ხომ შენც ისე გიყვარვარ, ჩემო ლიზავ, როგორც მე?..

— მიყვარხარ, მიყვარხარ მიტრია! ეს იყო ლიზას პასუხი და სწრაფლ ჩაეკრა ერთმანეთს მათი ტუჩები.

— როდემდისინ უნდა ვიყენეთ ასე ლიზავ, როდემდისინ უნდა ვატყობინებდეთ თვალებით ერთმანეთს გულის თქმასა?.. არა სჯობია დროზედ და რაც კი შეიძლება მალე მოუღოთ ბოლო ჩვენ საიდუმლო სიყვარულსა?

— მერე როგორ? დაეკითხა ლიზა.

— მე მამა შენსა ესთხოვ შენ თავსა, ისე შინაურულათა ვარ თქვენსა, რომ ვიცი უარს არ მეტყვის...

— ლეთის გულისათვის,—გააწყვეტინა ლიზამ მიტრიას ლაპარაკი,—მაგას ნუ იზამ, თორემ უფრო სრულებით წაახდენ საქმესა. მამა ჩემი არ დავთანახმდება და შეიძლება ერთმანეთის ნახვის დაშლასთან, ჩვენ ოჯახზედაც აგაღებინოს ხელი. ხომ იცი როგორი კაცი არის, რა თავის ნათქვამია... მაშინ რაღა მეშველება, რომ ერთმანეთს ისე ვეღარა ეხედამდეთ როგორც ესლა. ლიზა თუმცა დინჯათ; მაგრამ ისეთი გამომეტყველების კილოთი ლაპარაკობდა, რომ ძნელი იყო მიტრიასთვის ეწინააღმდეგვა ამ ვითა სანუგეშებლათ მოვლენილ ანგელოზის ხმისათვის.

— რათა მერე, განა არ მოგწონვარ? თავის მხრით დაეკითხა მიტრია.

— როგორ, არ მოსწონხარ, მაგრამ. . . აღარ განაგრძო ლიზამ, მხოლოდ ისე როგვით შეჰხვდა მიტრიას, თითქო უნდა ეთქვა „შენ მიჰხვდიო“.

— მაგრამ... მაგრამ ისა რომ ცული სახელი გვაქვს დავარდნილი... და კვალათ შემოაწვა სევდა, ერთი წუთის სიტკობა კვალათ მწარე ბაღდაშათ გარდაექცა და აქამდისინ მხიარული ხმა, მწუხარების კილოთი შეეცვალა.

— სწორეთ მაგისათვის! მიაბიჯათ, მაგრამ სრული წმინდის გულით მიუგო ლიზამა, აი გუშინ-წინაც —განაგრძო ლიზამ ამ ყმაწვილურის და მიაბიჯის კილოთი,—დედა ჩემმა ჩამოაგდო შენზედ ლაპარაკი ცოტა არიყო ქებაც დაეწყო; მე მაშინათვე მიუხედი დედა ჩემსა და სინარულით ისე დამიწყო გულმა ცემა, რომ კინაღამ არ შევეყირე, კინაღამ კისერზედ არ მოვეხვიე... მამა ჩემი ძრიელ უარზედ იდგა, ის მხოლოდ იმას მოიძახოდა, რომ ცული სახელი აქეთ ესლა დავარდნილიო და მე ჩემ ქალს თავის დღეში იმ ოჯახში საძლოთ არ მიეცემ, ნამუსიან ქულს არ ავიხდიო... ვეღარ განაგრძო ლაპარაკი, ლიზას ჯერ კიდევ ყმაწვილურს და ჩვილ გულს, მალე მოაწვენენ ბოღმები და არ იყო რომ თვალმდებან მარგალიტივით ცრემლებმა დაუწყეს ცვიანა.

— მამ რა უნდა ექნათ ლიზავ, როდემდისინ უნდა ვიყვეთ ასე?.. მიტრია კიდევ მწუხარების კილოთი დაეკითხა და ცრემლ მორეულ თვალებში დაუწყო კოცნა.

— უნდა მოვიცადოთ, უნდა უკადოთ ბედსა...

— უნდა მოვიცადოთ?.. მამ კიდევ ცდა, კიდევ ის მწარე და შავი ბედის ლოდინი... ოხ, რომ იცოდე რამდენათ ტანჯული ვარ, ჩემო ლიზავ, ამ ორის

უიმედო მოლოდინითა! ცდა, ხანგრძლივი ცდა და ისიც რისა — ბედისა! იმ ბედისა, რომელიც ჩვენ თავის დღეში არ მოგვხვდავს, რომელსაც ჩვენთვის არ მოაძლიან ჩვენზედ უფრო ბედნიერნი!.. არა, ბედმა მე დიდი ხანია თავი დამანება; ბედს მე დიდი ხანია ეძულეარ და ეხლა კიდევ იმას უნდა ველოდო. ოხ, ეს ძრიელ ძნელი და უიმედო ცდა იქნება!.. მწარე გულ-საკლავი და ბოლმით სავსე სიტყვები, ძრიელ აფიქრებდა როგორც მიტრიას, ისეთაც მსმენელს და სულით და გულით მინდობილ ლიზასა. მიტრიას კავიეთი სიტყვები, ლიზას გულს ჩაქუჩის ცემის მსგავსათ ეცემოდნენ.

— შეცადო ჩემს ბედს, — განავრძო კვალათ მიტრიამ და უფრო მკერდს მიიკრა ლიზა, რომელიც სრულებით მინდობილი იყო და არაფერში ეწინააღმდეგებოდა, — უცადო?... მერე, როდის, როდის შეიძლება ამის თავიდან აცილება, რომ მამა შენმა სამართლიანი უარი აღარ მითხრას? განა ეს მალე იქნება!

ამ დროს შორს შარა-გზაზედ გაიჭრიალა ურემ-მა; ამავე დროს მეურმის ხანგრძლივმა «ორაველომ», რომლის სიტყვებიც ლამაზათ მოისმოდა:

„ოჯ ანუბე შეშ-ბედსა“

„იოცა მხიარ-ვლებას;“

„შენ ის აცხოვრე და მან შენ“

„შეუღებ რთვად ცხოვრებას...“

გაიჭრიალა ცაში და ტკბილი წმინდა ხმა გაისმა შორს, შორს... და მხოლოდ იქ შეუერთდა სხვა იმისაგანვე გამოწვეულ ხმასა, რომელთაც ერთათ, რალაც იღუმალების ჰარმონიით შეახმაურეს, მთვარის მკრთალ სხივში ჩამთქარი, მაგრამ ტკბილათ ჩაძინებული სოფელი.

ამ საოცრების ხმას მიუგდეს ორივემ ყური; მიტრია რამდენიც აკვირდებოდა მეურმის სიმღერის კილოს, იმდენათ ნათლათ იდგენდა თვალწინ, თავის მომავალ ხედრს, უბედურს და არა სასიხარულო ცხოვრებას: — «ყველა მხიარულობს, ყველა სტკებდა სიცოცხლით, ყველას რალაც ნეტარების ცეცხლის ნაკვერჩხლები უღვივით გულში და მე კი ვიტანჯები; ჩემი ცხოვრება შევ-ბედით არის მოცული, სიცოცხლეც კი მოწამლული მაქვს...» ფიქრობდა მიტრია, რომელსაც ლიზას წვრილ წელისათვის შემოეხვივნა თავისი მშრომელი ხელები და ისე ჩასტკეროდა იმის გულის ცემას, თითქო იქიდგან ესმოდა მიტრიას, ის მომავადობელი ხმა.

— რა არის ჩემი ცხოვრება და როდემდისინ უნდა ვიტანჯო, როდემდისინ უნდა ვატარო, ასეთი მწარე და გულის მომწამლავი სახელი? — მიტრია

ეკითხებოდა თავის თავსა და თავ დაევიწყებულმა, კვალათ მიიკრა მკერდს, თვალებში მაცქერალი ლიზა და დიდხანსა სტკებოდა ამ ტრფობის ოცნებითა.

— მამ, არ უთხრა მამა შენსა? კარგა ხნის სიჩუმის შემდეგ კიდევ დაეკითხა მიტრია.

— არა, ..

— მერე როდემდისინ?

— არ ვიცი,

— პიდევ მოვიცადო, არა? მწარე ლიმილმა გაურბინა მიტრიას ტუჩებზედა.

— ჰო!

— მერე, ექნება ბოლო ჩვენ ცდასა?

— არ ვიცი... მიუგო ლიზამა, მაგრამ არ იყო

რომ ამ უიმედო მომავალმა, ლიზასაც აუღელვია გული, ლიზასაც შემოაწვენენ წყვილიანი სეკდები და მარგალიტის მსგავსი ცრემლები, ნაკადულსავით გადმოჰქდნენ იმის შავ თვალებსა

ქვალათ შორს შესწყდა მეურმის სიმღერის ხმა; ჰერშივე შესწყდა სიმღერისაგან გამოწვეული ხმაც და ამასთანავე შესწყდნენ მიტრიას თავშიაც ნეტარებისაგან გამოწვეული აზრები, რომელნიც ასე ბედნირათ უხატავდნენ თავის შევ-ბედითი მოცულ ცხოვრებასა.

მიტრიამ აღარა უთხრა არა ლიზას, აღარასფერის იმედი მისცა იმის ტრფობით სავსე თვალებსა; მოაშორა უცებ თავი, შესწყვიტა კოცნა აღისფერ ტუჩებზედ, ჩაატკერდა უკანასკნელათ მთვარის შუქისაგან ლიზას გამშვენებულ თეთრ-წითელ სახეს და გამოსწია ბაღის იმ პატარა კარებისაკენ, რომლიდგანაც პირველათ იგი შემოვიდა ისე ნეტარების ოცნებებით სავსე,

— როდის მოხვალ მიტრი? მისძახა ლიზამ.

— არვიცი...

— მანც!

— შეიძლება ხვალ, იქნება არასოდეს. მიტრიას ცხლათ ეტყობოდა, რომ ამ სიტყვების წარმოთქმისათვის, დიდხანს უნდა ებრძოლა თავის გულთანა, კილო ჩვეულებრივი არ იყო, სიტყვები რალაც სევდებით გამოჰქდნენ.

მიტრია გამოვიდა ბაღიდან და დაადგა იმავე წვრილ ორღობეს, რომელზედაც ცოტა ხნის წინათ ისე აღტაცებული, ისე გახარებული, ისე ბედნიერი მოდიოდა კეთილამერის ბაღისკენ... ეხლა კი სულ სხვა წყვილად სევდებით შეიცვალნენ, ის წუთით სიტკობების წამნი, სულ სხვა საზარელი ფიქრები ერივნენ თავში. მიტრია ეხლა კვალათ ჩვეულებრივ ჩათხრობილ მიტრიათ გარდაიქცა და ის საზარელი ფიქრები, რომელნიც ამ თავის ოცდა ორი

წლის სიცოცხლეში, მხოლოდ ეხლა პირველად აერივნენ, აღარ აძლევდნენ მოსვენებას, ჰქენჯნიდნენ ისეთად დამწვარ დადავულ გულსა.

IX

თუმცა შემოდგომის უკანასკნელი დღეები იყო, მაგრამ სიცხველვით მოკლებულმა მზემ, რამდენიმე დღე მაინც მშვენიერი და ისეთი თბილი დაიჭირა, რომ კაცს პირველ გაზაფხულის დღეებს აგონებდნენ. ხალხი საკმაოდ გამოიშლებოდა ხოლმე ორ-ლობზე და აქა იქ თავმოყრილ სოფლის ახალგაზდობას ლაპარაკით თუ ზედ დართულ სიმღერით ერთი ყოფა გაჰქონდათ მხოლოდ, დიდი ხნის მათში გამოკლებული, მიტრია-და აკლდა მათ გუნდს, რომ იმას უფრო ერთი ათათ დაემშვენებინა, თავის წმინდა ხმით, მათი მოძახალი სიმღერა. მიტრია რამდენიმე დღე სრულებით აღარ გამოდიოდა სოფელში, იჯდა შინა და ჩვეულებრივზე უფრო ღრმად ჩაფიქრებული დადიოდა მიყრუებულს, აზარებულ ეზოშია... საბრალო ელისაბედის გაწყალებულ და უდროვით მომკვდარ გულს, მიტრიას ამგვარი ყოფა ხომ ბოლოს უღებდა. ზოგჯერ ჩააცივებოდა ხოლმე ელისაბედი ჩათხრობილ მიტრიას, მრავალ კითხვებით, მაგრამ მიტრიას ერთგვარი პასუხი, რომ ძრიელ კარგათა ვარო, სრულებით სასოწარკვეთილებასში შექვეყნდით ელისაბედი.

მიტრია, მართლაც რომ არ იყო ავით; იმას მხოლოდ ის საზარელი ფიქრები უღელავდნენ თავში, რომელთაც იმის ახალ-გაზდა გულში დიდი ხანია დაიბანაკეს და მხოლოდ ეხლა აღეძრნენ საშინელებათ, მხოლოდ ეხლა მოაქანჯეს აქამდისინ იმისი მოწინააღმდეგე გული.

— არა არის და რა უნდა იყოს ჩვენი ბოლო, — ფიქრობდა სახლის წინ ქვაზედ ჩამომჯდარი მიტრია და ჩვეულებისამებრ მწარე გამომეტყველებით გაიყურებოდა აქეთ იქით, გულ საკლავთ შესტკეროდა ყოველი სულის, თუმცა გაქირებულს, მაგრამ ერთის მხრით ბედნიერ და ტკბილათ მცხოვრებ ხალხსა. — ასე უნდა ამოგვივიდეს სული მარტოობაში, ყველასაგან მივიწყებულს, ჯერ დედა ჩემს, რომელსაც ცრემლის დენასთან ერთად შეუწყდება სიცოცხლეს და მერე, მერე რაღა თქმა უნდა მეცა... ვინ მოგხედავს დღესაც, ამ წუთშიაც რომ ამოგიდიოდეს სული? ვინ მოგვაწვდის წყალს კიდევ რომ ვინჩობოდით?.. ყველა თავის პატიოსნებას ემსახურება, ყველა თავის პატიოსნებას იცავს! ეს რომ ასე არ იყოს, რა იქნებოდა ჩვენი ცხოვრება! არა, რა საჭიროებისათვის უნდა მოსტკოს კაცმა სხვის ქუქყიანი ლაქა, თავის

უმანკო და სუფთა პატიოსნებასა!... და განა რომ ეს არი ჩემი ბოლო, ეს არის ჩემი ჩარა...

მწარეთ იმეორებდა ამავე სიტყვებს გულში; სინათლის გამომეტყველებით აცქერდებოდა სოფლის გარე მიდამოს, თითქო უნდა წამოეძახნა: «ოხ, ცხოვრებაე! რამდენი ბოროტი სული გცხებს ქუქყსა!»

ნოდარი მას აქეთი სრულებით აღარ დაბრუნებულა, აღარ უნახავს თავის ცოლი და შვილი; ის მაკრინეს სახლში იყო დაბინავებული და სხვანი ხომ ნოდარს მხოლოდ უმძიმებდნენ, უფერებდნენ, სრულებით თავისუფალ, უსაყვედუროთ მაკრინესთან ცხოვრებასა. იგი მხოლოდ მაკრინეთი იყო ბედნიერი; მხოლოდ მაკრინეს სახლში ჰპოვებდა ყოველისფერ იმ სიუხვით, რასაც და რამდენსაც კი მოისურვებდა კაცის ხარბი და გაუმადლარი სურვილი. რაღა არ უნდა ჰქონოდა მაკრინესთან ნოდარსა, რას არ უნდა გაერთო და რამდენიც ხანი გადიოდა, იმდენი უფრო არ მიეზინდა ნოდარი მაკრინესა... დალუბა, დაანეღა სახლ-კარი; შეიძულა ცოლ-შვილი და შეძულეზასთან შერცხენილი სახლის ქუქყიც საკმაოდ მოსცხო თავის სახლსა; მაგრამ, ამავე დროს გაახარა, ააყვავა, აამსო საჩო-საბადებლით მაკრინე, მხოლოდ მაკრინეთი სცოცხოვბდა ნოდარი. მაკრინეს სახლში ცხოვრებდა, მხიარულება და ურთი-ერთ სიყვარული, რომლითაც ასე მტკიცეთ იყვნენ შეკავშირებულნი ერთმანეთთან, სდულდა და გადმოსდულდა!

მიტრიამ თავის მომავალ ცხოვრების იმეგები, უარით გადასწყვიტა; მიტრიამ დაკარგა ამ უკანასკნელ დროს ყველა ის აღძრული ფიქრები, რომელნიც ცოტათ თუ ბევრათ შეეხებოდნენ იმის ცხოვრებასა... მიტრიას გულში მხოლოდ ერთი ლიზას სახელი-ლა იყო აჩრდილათ დარჩენილი, ჯერ კიდევ ლიზას ძოცეა მიტრიას ზოგიერთი ფიქრები, მაგრამ ის ფიქრი კი რომ ლიზა განდებოდა მიტრიას სახლის მომლოელი, რომ ლიზათი აღადგენდა იგი თავის დაცემულ ოჯახსა და საბრალო საწარის კარებისაკენ პირ-მიქცეულ დედას, ხმის გამცემს და მეგობარს უშოაენიდა და ეს მეგობარი კიდევ, მიტრიას ფიქრით, ლიზა უნდა ყოფილიყო თავის ოჯახში, რომელიც ჩვეულებრივ დაიწყებდა ცქრიალსა და ერთხელ მიტრიას გულში გამქრალ სიმხნევეს კვალათ აღადგენდა, კვალათ შეუდგებოდა ერთგვარს და დაუდგრომელ ცხოვრებასთან ბრძოლასა, მაგრამ... ეს მხოლოდ ქაბუკის ოცნებანი იყვნენ მიტრიასათვის! კეთილშეშის უარის თქმასთან, განჰქრნენ ის ოცნებანიც და მათ ადვილს მხოლოდ შეგბედით მოკულ ცხოვრებამ დასდგა თავისი კარავი, ამითი ერთხელ და სრულებით დაჰკარგა თითონ მიტრიამაც ცხოვრების ცო-

ტათიკ არის გაუმჯობესობის იმედი და ნათლათ წამოიყენა თვალწინ სულ სეა მწუხარებით და წყვილი-ადით მოცული მომავალი.

ბი ამ მწარე ფიქრებს დიდი ხანი ებრძოდა მიტრია, დიდხანს უფარდებდა აწმყოს მომავალსა, მაგრამ ყოველთვისინ ერთსა და იმასეე ჰხედავდა, ერთი და იგივე მწარე ცხოვრება რჩებოდა მიტრიას ხვედრათა, ბრძოლა შესწყვიტა თავის არეულ ფიქრებთან, მაგრამ, ვაჰ, რომ იგი დამარცხდა, იგი სრულებით შეიპყრეს რაღაც საიდუმლოების ხმათ და სულ სხვას ჩასახოდანენ ყურებში, სულ სხვა გვართ დაუწყო გულმა ცემა, სულ სხვა საზარელი აზრები აღედრნენ თავში და ეს აზრები კიდევ იყო ის, რომელთაც მხოლოთ ეხლა დაუმოჩილდა მიტრია.

რასა ფიქრობდა?

მთვარემ ამ საღამოს თითქო განგებ დაიგვიანა; ცა ტყეის ფერ ღრუბლებით იყო მოჭედილი და სოფლათ მიყრუებულ შემოდგომის საღამოს, მხოლოთ აქა იქ ძაღლის ყეფის ხმა ახმაურებდა, შუა ღამეს მიტანებული იქნებოდა, როდესაც მაკრინეს სახლიდგამ სამი კაცი კარგათ შეზარხოშებულები გამოვიდნენ და გამომშვიდობასთან, მადლობას უხდიდნენ უხვათ გამასპინძლებისათვის ნოდარსა, სტუმრების გასტუმრების შემდეგ, შებრუნდა სახლში ნოდარი და კვლათ განაგრძო ეახშამი, რომელსაც გვერდით მოჯდომიყო თითონ მაკრინე და თავიზიანათ აწვდიდნენ ერთმანეთს წითელი ღვინით საესე სტაქენებსა.

მიტრია ამდროს სულ ბნელსა და წყლისაგან ჩახრამულს ბილიკუნდ მიაბიჯებდა მაკრინეს სახლისაკენ; ცოტა ხნის შემდეგი შევიდა კიდევ ეზოშია და ღია დარჩენილ კარებიდგან, დაუწყო თვალიერება სახლში მყოფთ. ერთ ჩახველებასთან შევიდა სახლში, რომელიც იქვე კარებს ახლო გაჩერდა.

— ბქ რამ მოგახეტა! შეუტია ნოდარმა, რომელსაც ძრიელ გაუკვირდა შეილის უდროვოთ სტუმრობა.

— ერთი მითხარი ჰკითხა მიტრიამ მამას, ბოლო არ უნდა ჰქონდეს ჩვენ ტანჯვა მწუხარებასა?.. მიტრიას გულიდგან მწარე გამომეტყველებით ამოსდიოდნენ სიტყვები. იგი ლაპარაკის დროს ხანგრძლივით აცქერდებოდა ნოდარს, დიდხან უყურებდა იმის უდარდელ თვალებს... შემდეგ ხანგრძლივის ლაპარაკისა, მიტრიამ შეურაცხოვა მიაყენა თავის მამას.

მაკრინეს თავგანწირულ «მიშველეთ» ძახილმა, ერთ წამს ფეხზედ წამოაყენა ჩაძინებული ხალხი და

დიდი თუ პატარა მოეშურებოდნენ მაკრინეს სახლისაკენა... ამავე ხალხთან გულ-ხეტქებით მიიბრინა მამასახლისმაც, თავისი ყოველთვის უკან მადევარის გზირითა... ხალხი ათას გვარი. აზრი და ყაყანი ჩამოვარდა... ნოდარის შეურაცხოვას მიტრიას აბრალვებდნენ, მაგრამ, მომეტებული დედა-კაცობა უფრო მაკრინესა ჰკიცხავდნენ და გულ-მხურვალეთ იბრალვებდნენ, საბრალო ელისაბედსა. ხალხში ამ გვარი მოძრაობა და ყაყანი თან-და-თან ძრიელდებოდა.

— მამოიყვანე მიტრია, გზირო! დაუყვირა მამასახლისმა გზირსა, რომელიც შევიდა მაშინათვე სახლში და გამოიყვანა მიტრია ეზოში, გარს აუარებელი ხალხის ბრბო შამოცხვია.

— ბაუკარ ხელები და წაიყვა გომში დაამწყვდიე! ამ სიტყვებით მოუბრუნდა მამასახლისი გზირსა და თითონ კი რამდენიმე კაცით შევიდა სახლში...

ბზირმა მალე გაუკრა, მამასახლისის ბძანებით, ხელები; მიტრია არავითარ წინააღმდეგობას არ იჩენდა იმან მხოლოთ ერთი უკანასკნელათ კიდევ გადახვდა ხალხის ბრბოს, ერთი უკანასკნელათ კიდევ მოავლო თვალები თავის ძველ მეგობრებს, ერთი კიდევ გაიხვდა კეთილშეილის სახლისაკენ და რამდენჯერმე მწარე ამონერის შემდეგ სრულებით დაემორჩილა გზირის ბძანებას.

6. ველის-ცისხელი

მეტრის ნიჭიერ მოთამაშეს

3. 3. ჩარსპის, თამის დანით

მანო, არ დაგვივიწყოთ, გახსოვდეთ ჩვენი ერი, და გვლავაც გაგვაგონეთ თქვენი ხმა მშვენიერი.

თქვენი ქება-დიდება, ვერ გამოსთქვა ენამა, ერთობ საღამი გიძღვნათ, ქართველთ დასმა უველამა.

მზა ვართ, ფეხ ქვე¹ დაგიგოთ
 ყვავილთა თაიგული,
 და მასთანავე მოვიძღვნათ,
 ჩვენი სული და გული!

ოქატრის მუშა.

სახალხო ლექსები

(იმერეთში შეკრებილი სოხიკოსაგან)

ნუ იტინი, ნურც მაცინებ,
 თორემ დაგვაჭორებუნო;
 სიყვარულს რომ შეგვიტეოხენ—
 დაგვაშორი-შორებუნო.

წვალსა ნაფოტი მოჭქანდა,
 ალვის სის ჩამონათალი,
 დადექ, ნაფოტო, მიამბე
 საყვარლას შამონათალი.

შენი მოყვარე, ტან წვრილი,
 ღობის ძირს ვნასე დაჭრილი;
 მიველ და ბეჭი ვიტიორე,
 ზედ მივაყარე ქვა წვრილი.

გაღმა-გამოღმა ვინაო—
 შუაში გამოგვალაო;
 გაღმაური გოგოები,
 ნეტავ აქ გამომგვარაო!

გოგო, ისე ღამაზი სარ—
 ფერსაც ვერ გიცივლის ზამთარი;
 მამცემ სიტოცსლეს, თუ მომკლავ?—
 შემომითვალე მართალი.

სიყვარული მისთვის მინდა—
 სიტოცსლესი გამასაროს;
 მოკვდე—მიწას მიმბაროს,
 ცხარე ცრემლი დამაყაროს;
 მამულს ისე მოუაროს,
 რომ ზედ მტერი არ ასაროს.

ჩვენი და თქვენი ბიჭობა
 უნდა გამოხნდეს დღესაო,
 გათავდეს საქმე იმითი,
 რომ სისსლი დაიქცესაო.
 ნუ მოგაკოთ თავი მრავლობით,
 ზურგზედ აგადენთ მტვერსაო...
 რაც რომ თქვენ ჩვენგანით წაიღოთ,
 შინ დააქადეთ ძმებსაო,
 ქათიბები დაუცვალეთ
 დებსა და შატარმლებსაო.

გამოცანები

1

შავი სწული,
 თეთრი თესლი—
 მწვანე არა ამოსული;
 შუბლს მოჭრიან, თავსა იკვრენ—
 ეკლათ არის შემოსილი.

2

მე რომ დმერთმა გამაჩინა
 სმელეთად დაჯიარები;
 მთა, ბარი ჩემით ცანცასეს,
 ზღვაზედ გამიღის გრილი;
 ბევრსაცა შეგვსატრები,
 ბევრსაცა მივედ ზიანი;
 არავის შეგებები—
 გზაზედ დამისვდნენ სმლიანნი.

3

ერთი რამე სულიერი,
 აჯის თავის ანადარსა;
 სამ დღესა და სამ კვირესა—
 ააყენებს თავის მკვდარსა.

რედაქტორი და გამომცემელი ვ. აბაშიძე.

ბანსხალეზანი

გამოვიდა და ისეილება

გრიგ. ჩარკვიანის წიგნის მალაზიაში
მეთოდური სახელმძღვანელო

საგუბლო

ენის

შესწავლაჲლად.

შედგენილი

აღმკ. ნათაძისგან

ფასი 20 კაპ.

5—1

ს ტ ა მ ბ ა

მელიქიშვილისა.

თფილისში—სასახლის ქუჩ., არწრუნისეულ ქარ-
ვასლასში, ქართული თეატრის ქვემო სართულში.

იღებს ყოველ გვარს სასტამბო საქმიებს საბე-
ჭდავით: გავითებს, წიგნებს, ბროშურებს, აგრეთ-
ვე ყოველგვარ ბლანკებს, კვარცხანტიებს. სხოტებს,
განცხადებებს. აფიშებს, პორტრეტებს და სსვ.

სისუფთავსე და აღნიშნულ დროზე საქმის
შესრულებასე სტამბა პირობას აღლკვს საქმის
მომტანთ.

სტამბა კისრულბს კორექტურის გასწორბებს
და ბროშურბის გაკეთბებს, უკეთუ წაკაზბის
მომტენი ისურვბებს.

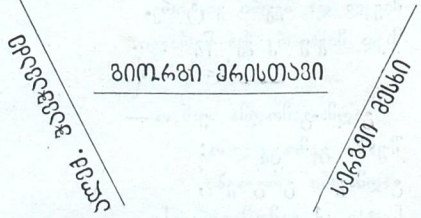
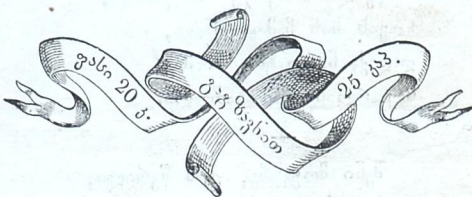
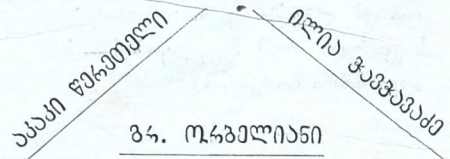
„თამარ“ ცხიერბი

ისტორიული დრამატიული პოემა აბაქისა,

ისეილება მარიაჯის ბიბლიოთეკასი, გოლოჯინის
პროსპექტსე, მუსრან-ბატონის სასლში და გრაქერ ზვის
წიგნის მალაზიაში. ფასი ლთი შაურბი. (10—5)

სურათებბი

ჩვენი პოეტბის და მწერლებბის

ჩისეულ აღქსნდროვას ქლადლსედ
მსატგრობა ა. ბერიძის

ისეილება გრაქროვის წიგნის მალაზიაში,
ტუკიის ხიდის ყურბე, ზუბალოვის სახლებში
და ი. სიფაროვის ბაკალენი მალაზიაში, არწ-
რუნისეულ ქარვასლაში.

ვინც ათს ან მეტს სურათს გამოაწერს, მა-
შინ თითო სურათბი 16 კაპ. დაეთბობა.